

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA KLADANJ**

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE KLADANJ
ZA PERIOD 2024. – 2026.GODINA**

Kladanj, juni 2023. godine

Na osnovu članova 15., 16., 17. i 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl.novine Federacije BiH“, br.102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22), člana 15. Zakona o principima lokalne samouprave („Službene novine Federacije BiH“,br. 49/06), člana 40. i 124. Statuta Općine Kladanj („Službeni glasnik Općine Kladanj“,broj 9/11) Općinski načelnik d o n o s i

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA OPĆINE KLADANJ ZA PERIOD 2024. – 2026. GODINA

– Uvod u Dokument okvirnog budžeta

U skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl.novine Federacije BiH“, br.102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22) izrađen je Dokument okvirnog budžeta Općine Kladanj za period 2024.-2026. godina koji predstavlja preliminarni nacrt budžeta Općine Kladanj za 2024. godinu i sadrži početne projekcije budžeta za 2025. i 2026. godinu.

Osnova za izradu budžeta zasniva se i na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja, te prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene Dokumentom okvirnog budžeta.

DOB izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za slijedeće tri godine sa ciljem stvaranja što bolje strateške osnove za pripremu budžeta.

S obzirom na to da je donošenje poreskih propisa i vođenje makroekonomske politike u nadležnosti Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i kantona, navedene smjernice viših nivoa vlasti su osnov za pripremu ovog dokumenta.

Dokument okvirnog budžeta za period 2024. - 2026. godina izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za slijedeće tri godine i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta.

Dokumentom okvirnog budžeta predstavlja preliminarni okvirni nacrt budžeta za 2024. godinu, te daje predviđanja za 2025-2026. godinu.

Ovaj dokument je urađen na bazi slijedećih dokumenata:

- Smjernice ekonomske i fiskalne politike TK za period 2024. - 2026.godina,
- Revidiranih projekcija prihoda od indirektnih i direktnih poreza gradova/općina Tuzlanskog kantona za 2023.godinu i projekcije za period 2024.- 2026.godina, broj: 07/1-11-12540/23 od 22.05.2023.godine
- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza, broj: 05-11-171-3/22 od 24.05.202.godine dostavljenih od JU Direkcija regionalnih cesta TK
- izvršenje budžeta Općine Kladanj za 2022. godinu.

Još jedan bitan cilj Dokumenta okvirnog budžeta je i da osigura sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda na nivou općine.

Dokumentom okvirnog budžeta kao okvirni dokument za donošenje Budžeta predstavlja osnovu za planiranje jednogodišnjeg budžeta i nije limitirajući faktor planiranja prihoda i izdataka prilikom donošenja dokumenata Budžeta ali treba predstavljati gornju granicu rashoda za trogodišnji period prilikom pripreme budžetskih zahtjeva i ako je skoro nemoguće postići identične vrijednosti projiciranih Dokumentom okvirnog budžeta i nacrtom, odnosno prijedlogom budžeta.

Poglavlje 1. - Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim finansijama kroz daljnje unapređenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i unutašnje revizije te razvojem makroekonomske statistike.

U ovome poglavlju riječ je o najnovijim makroekonomskim kretanjima u BiH, Federaciji BiH i Tuzlanskom kantonu, s fokusom na 2022. godinu, kao i o projiciranom makroekonomskom okviru za naredni srednjoročni period. Korišteni historijski podaci, koji su ujedno bili i osnov za izradu makroekonomskih procjena i projekcija, prikupljeni su od svih relevantnih statističkih institucija u zemlji, kao i ostalih relevantnih domaćih i međunarodnih institucija.

1.1. Ekonomski rast

2020. godinu kako u zdravstvenom tako i u ekonomskom smislu obilježila je globalna pandemija virusa Covid-19 što je u Bosni i Hercegovini dovelo do realnog pada BDP-a od 3,2% odnosu na prethodnu godinu. Ekonomska kriza uzrokovana širenjem globalne pandemije virusa Covid-19 u Bosni i Hercegovini se manifestovala istovremenim padom domaće i izvozne tražnje. Međutim, već početkom 2021. godine došlo je stabilizacije epidemioloških prilika što se pozitivno odrazilo na ekonomsku aktivnost kako u vanjskom okruženju, tako i u Bosni i Hercegovini. Naime, oporavak prije svega izvozne, a kasnije i Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2024.-2026.godina 5 domaće tražnje u drugom i trećem kvartalu 2021. godine rezultirao je osjetnijim oporavkom privredne aktivnosti u zemlji. Tako je Bosna i Hercegovina prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS-a) u periodu januar-decembar 2021. godine zabilježila realni rast BDP-a od 12,61 % u odnosu na isti period 2020. godine

Ekonomski rast je nastavljen i u 2022. godini, naročito u prvom polugodištu, dok se posljedice rata u Ukrajini i visoke inflacije nisu prelile i na Bosnu i Hercegovinu. Na osnovu raspoloživih podataka nacionalnih računa za prva tri kvartala i kratkoročnih statističkih pokazatelja za četvrti kvartal, DEP procjenjuje da je Bosna i Hercegovina u 2022. godini zabilježila realni rast BDP-a od 3,7%, dok je nominalna stopa rasta iznosila 11,7% u odnosu na prethodnu godinu. U DEP-u zaključuju da je domaća tražnja, kroz povećanje finalne potrošnje i investicija, predstavljala ključno uporište ekonomskog rasta. Posebno ističu da ono što je obilježilo 2022. godinu u ekonomskom smislu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu, jesu svakako pojačani inflatorni pritisci i izrazito visoke stope rasta cijena roba i usluga. Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u 2022. godini je u prosjeku zabilježen rast nivoa cijena od 14,0% u odnosu na prethodnu godinu. Prema nezvaničnim podacima, posmatrano po područjima klasifikacije djelatnosti u četvrtom kvartalu 2022. godine, u odnosu na isti kvartal prethodne godine, značajan realni rast bruto dodane vrijednosti zabilježen je u djelatnostima: Hotelijerstvo i ugostiteljstvo 10,6% i Informacije i komunikacije 9%.

U posljednjem DEP-ovom dokumentu makroekonomskih projekcija se napominje da važnu odrednicu za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u narednom periodu, pored internih dinamika, predstavljaju i ekonomska kretanja u vanjskom okruženju, naročito u zemljama EU-27. DEP-ove projekcije makroekonomskih pokazatelja zasnivaju se na Zimskim projekcijama Evropske komisije iz februara 2023. godine. Takođe se pozivaju na posljednje objave referentnih međunarodnih institucija u svijetu kao što su Međunarodni Monetarni Fond i Svjetska Banka, te ističu da pored eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji predstavljaju i institucionalni kapaciteti zemlje u provedbi strukturalnih reformi. Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine izradila je makroekonomske pokazatelje na nivou Bosne i Hercegovine, koji se daju u slijedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji za period 2020-2025

Indikator	Zvanični podaci		Projekcije			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni BDP u mil KM	39.921	44.590	47.438	49.926	52.705	55.666
Nominalni rast u %	12,6	11,7	6,4	5,2	5,6	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	104,7	107,7	104,3	102,5	102,5	102,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	38.136	41.407	45.462	48.695	51.425	54.435
Realni rast u %	7,6	3,7	2	2,7	3	3,3
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2	14	6,1	3,1	2,2	1,9
Potrošnja u mil KM	34.342	39.561	41.638	43.127	44.687	46.206
Realni rast u %	4,3	3,3	1,2	1,2	1,3	1,2
Vladina potrošnja u mil KM	7.536	8.402	8.822	9.114	9.387	9.669
Realni rast u %	3,1	2,8	1,2	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	26.806	31.159	32.815	34.013	35.300	36.537
Realni rast u %	4,6	3,4	1,3	1,3	1,6	1,3
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	8.367	9.431	9.991	10.539	11.345	12.232
Realni rast u %	4,8	5,3	4	3,6	5,7	6,3
Vladine investicije u mil. KM	1.193	1.431	1.512	1.678	1.846	2.030
Realni rast u %	-31,5	14,9	3,5	7,8	6,8	7,7
Privatne investicije u mil KM	7.174	8.000	8.480	8.861	9.499	10.202
Realni rast u %	14,9	3,7	4,1	2,9	5,5	6
Uvoz u mil. KM	21.084	27.940	29.630	31.743	34.023	36.905
Nominalni rast u %	26,7	32,5	6,1	7,1	7,2	8,5
Realni rast u %	20,5	18,8	4,7	5,7	5,7	5,9
Izvoz u mil. KM	16.485	21.455	23.462	25.866	28.602	31.840
Nominalni rast u %	38,9	30,2	9,4	10,2	10,6	11,3
Realni rast u %	24,6	22,2	6,6	8,3	8,5	8,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	21,1	21,5	22,5	23,3	24,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-923	-2.045	-1.754	-1.442	-1.178	-1.090
Rast u %	-17,2	121,8	-16,1	-17,8	-18,3	-7,5
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-2,4	-4,7	-3,7	-2,9	-2,2	-2

Izvor: DEP - mart 2023. godine.

Obzirom da eksterne dinamike predstavljaju veoma važnu strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini vrijedi istaći da će najnovija dešavanja u Ukrajini imati veliku ako ne i odlučujuću ulogu za izgled ekonomskog rasta u narednom periodu, što se naročito odnosilo na 2022. i tekuću 2023. godinu. Negativne ekonomske posljedice su već vidljive i ogledaju se kroz porast svjetskih cijena energenata i hrane, nestabilnost na finansijskim tržištima što bi u konačnici moglo ugroziti oporavak svjetske ekonomije iz prethodne godine. Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tokom programskog perioda 2023.-2026. godina, predstavljat će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih

dinamika u kreiranju istog. Prema projekcijama DEP-a, u BiH se očekuje realni ekonomski rast od 2,0% u 2023., 2,7% u 2024., 3,0% u 2025. te 3,3% u 2026. godini

Daljnje usložnjavanje kako eksternih tako i internih dinamika bi imalo veoma negativne posljedice po bosanskohercegovačku ekonomiju i smanjila njen potencijalni rast. Najnovija dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju (povećani eksterni rizici), snažan rast svjetskih cijena (energenti i hrana), zaoštavanje monetarne politike u EU i SAD-u, rezultirali su nešto skromnijim efektima u naplati indirektnih poreza u prvom kvartalu 2023. godine u iznosu od 6,8%. To je, ujedno, i najniža stopa kvartalnog rasta u proteklih osam kvartala. Primjetan je silazni trend kvartalnih stopa rasta, kao posljedica rasta statističke osnovice za poređenje i usporavanja neto naplate u apsolutnom iznosu. Tako se prema projekcijama DEP-a BiH do kraja 2023. godine može očekivati realni ekonomski rast od oko 2,0% u odnosu na prethodnu godinu, dok očekivana nominalna stopa rasta iznosi 6,4%. Posljedica je ovo veoma izraženih inflatornih pritisaka koji su započeli tokom prethodne godine usljed prekida u globalnim lancima snadbijevanja (Covid-19 kriza), a dodatno intenzivirani u 2022. i 2023. godini usljed najnovijih dešavanja u odnosima između Rusije i Ukrajine. Pod pretpostavkom normalizacije kako eksternih tako i internih dinamika u Bosni i Hercegovini u periodu 2024.-2026. godina se može očekivati ekonomski rast od oko 3,0%. Posmatrano pojedinačno po godinama u 2024. godini očekivana stopa ekonomskog rasta iznosi 2,7%, u 2025. 3,0% i u 2026. godini 3,3% u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i u manjoj mjeri investicije. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga), kao i pad inflacije u srednjoročnom periodu, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u periodu 2024 - 2026. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,4% (2024: 1,3%, 2025: 1,6%, 2026: 1,3%). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u periodu 2024.- 2026. godina očekuje ujednačen rast javne potrošnje od oko 0,5%-0,8% na godišnjem nivou. Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, udio iste u BDP-u bi se djelimično smanjio na oko 18% na kraju 2024. godine. U ovom vremenskom periodu očekuje se da bi mjerama fiskalne politike dio sredstava iz tekuće potrošnje trebao biti kanaliziran u svrhu jačanja investicione potrošnje u Bosni i Hercegovini. Samim tim, uz poboljšanje poslovnog ambijenta, investicije bi zarazliku od prethodnih godina mogle imati značajniji rast, a time i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2024-2026. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5,2% (2024: 3,6%, 2025: 5,7%, 2026: 6,3%). U ovom vremenskom okviru pored povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80% ukupnih investicija) kao što je to i ranije navedeno, očekuje se i značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi napredak u procesu evropskih integracija u kombinaciji sa unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju ekonomije Bosne i Hercegovine, smatra se da će javne investicije predstavljati nešto važniju polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetski projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 7,5%, za period 2024. do 2026. godina. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru udio javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini bio povećan na približno 3,5% BDP-a. Stabilno eksterno okruženje uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod uslovom materijalizacije navedenih eksternih pretpostavki u periodu 2024-2026. godine može se očekivati porast

vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od 8,3% pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na oko 55% na kraju 2025. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 5,8%. Tokom ovog perioda očekuje se prilično izbalansiran rast uvoza roba i rast uvoza usluga. Posljedica ovakvog kretanja uvoznog rasta bila bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 65% BDP-a na kraju 2025. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenom stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilansa, odnosno blago pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu, dok bi pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2026. godinom trebala iznositi oko 85%. Kada govorimo samo o Federaciji BiH, projekcije indikatora za naredni srednjoročni period su sačinjene na osnovu projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH iz marta 2023. godine i projekcija relevantnih međunarodnih institucija (MMF-a i Svjetske banke iz aprila, Europske komisije iz februara 2023. god.). Prosječna godišnja inflacija u Federaciji BiH iznosila je 14,9. Obzirom da je inflacija uvoznog karaktera, te da snažno ovisi o daljnjem razvoju situacije vezane za energetska krizu, daljnje kretanje inflacije biti će određeno vanjskim faktorima i u znatnoj mjeri utjecati će na domaća ekonomska zbivanja. Povoljniji globalni trend ekonomskih kretanja u svijetu pozitivno bi se odrazio na tok ekonomskih kretanja u našoj zemlji i zbog tradicionalno jakog priliva sredstava od transfera iz inostranstva. Povoljnija ekonomska situacija u svijetu dodatno bi osnažila doznake iz inostranstva i jaču potrošnju dijaspore tokom boravka u domovini te bi na taj način utjecala na ekonomiju BiH, a samim tim i Federacije BiH. Kako je privreda BiH i Federacije BiH oslonjena na privatnu potrošnju kao glavnu značajku rasta (manjim dijelom na investicije), analiza posljednjih statističkih podataka tržišta rada u segmentu plata ukazuje da bi efekti ove komponente na realni rast BDP – a Federacije BiH mogli imati nešto manji značaj u odnosu na prethodne godine. Značajan rascjep između nominalnih i realnih stopa rasta neto plata zabilježen je u 2022. godini. Kako pojava ovog jaza nije pozitivan pokazatelj standarda građana, ukoliko bi došlo do produbljivanja istog, negativan odraz na privatnu potrošnju realno je očekivan. No, kako je cilj tokom nastupajućeg perioda ograničiti rast javne potrošnje putem fiskalne konsolidacije, uz smanjenje javnih rashoda i povećanje javnih prihoda, preusmjeravanjem sredstava na investicionu potrošnju moglo bi promijeniti strukturu rasta budućeg BDP – a. U tom slučaju investicije bi uz unapređenje poslovnog ambijenta mogle ostvariti značajan rast, a samim tim i veći doprinos očekivanom rastu BDP – a. U srednjoročnom razdoblju očekuje se da će javne investicije igrati značajniju ulogu u podsticanju ekonomskog rasta. Izgradnja putne infrastrukture te energetska projekti u srednjoročnom vremenskom razdoblju znatno bi trebali povećati udio javnih investicija u strukturi BDP – a. Imajući u vidu navedeno realna stopa projiciranog rasta Federacije BiH u 2023. godini iznositi će 2,3%, a za period 2024. – 2026. godina, prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3,3%.

1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena

Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS) u 2021. godini usljed poboljšanja epidemioloških i ekonomskih prilika u eksternom okruženju Bosna i Hercegovina je ostvarila rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 10,7% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijedi istaći da je ovaj rast fizičkog obima industrijske proizvodnje dobrim dijelom i posljedica baznog efekta iz prethodne godine obzirom da je tokom pandemijske (2020.) godine u Bosni i Hercegovini registriran pad industrijske proizvodnje od 6,2%. S druge strane, trenutno raspoloživi preliminarni podaci BHAS-a za period januar-decembar 2022. godine ukazuju na nastavak trenda rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini obzirom da je u odnosu na isti period prethodne godine ostvaren rast od 1,7%. Imajući u vidu ranije navedena međunarodna kretanja i strukturalnu kompoziciju industrijske proizvodnje uz očuvanje stabilnog vanjskog okruženja u uslovima današnje globalne neizvjesnosti sa glavnim trgovinskim partnerima do kraja 2023. godine u Bosni i Hercegovini se može očekivati daljnje povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje. Vrijedi istaći da je očekivana stopa rasta industrijske proizvodnje dosta skromnija u odnosu na prethodnu godinu, a prije svega u odnosu na 2021. godinu. U periodu

2024-2026. godina, kako u BiH tako i svijetu očekuje se usporavanje ekonomskog rasta što će se odraziti i na kretanje obima proizvodnje, zaposlenosti i izvoza. Pored očekivanih relativno povoljnih eksternih prilika u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unaprijeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Pобоljšanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentne pozicije bh. proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Obim industrijske proizvodnje u BiH, prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2022. godinu je ostvario je rast od 1,7% u odnosu na isti period prošle godine. Rast obima industrijske proizvodnje ostvaren isključivo zahvaljujući rastu u okviru prerađivačke industrije od 4,4%, dok je došlo do pada proizvodnje električne energije za više od 5% i sektora rudarstva od 3,7% u ovom periodu. BiH je u 2022. godini zabilježila rast obima vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na 2021. godinu. Na povećanje obima vanjskotrgovinske razmjene najviše je uticala galopirajuća globalna inflacija prouzrokovana nestabilnom ekonomijom zbog rata između Rusije i Ukrajine te konstantan rast cijena roba i usluga na međunarodnom i domaćem tržištu. Industrija Tuzlanskog kantona je većinski izvozno orjentisana i većinu poslovnih aktivnosti obavlja za potrebe Evropskog tržišta (Njemačka, Austrija, Italija) pa se svi poremećaji i turbulencije sa globalnog tržišta vrlo brzo osjete u domaćoj privredi. Obim industrijske proizvodnje u 2022. godini je u odnosu na 2021. godinu veći za 1,3%. Većina djelatnosti je zabilježila rast obima proizvodnje u odnosu na 2020. godinu i 2021. godinu što je rezultat postepene normalizacije poslovanja poslije korona krize. Rast industrijske proizvodnje je ostvaren u kategorijama intermedijarnih proizvoda 7,7%, kapitalnih proizvoda 6,0% i netrajnih proizvoda za široku potrošnju 0,6%, dok je došlo do pada proizvodnje energije 4,5% i trajnih proizvoda za široku potrošnju 5,9%. Ukupni izvoz iz Tuzlanskog kantona u 2022. godini iznosio je 2.732,6 miliona KM što je za 31,6% više u odnosu na nominalnu vrijednost izvoza u 2021. godini. U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od 3.049,7 miliona KM, što je rast nominalne vrijednosti uvoza od 28,3% u odnosu na prošlu godinu. Ostvaren je vanjskotrgovinski deficit od 317,1 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom je 89,6%. Najveći izvoz je u hemijskoj i metaloprerađivačkoj industriji, a najviše izvoza je otišlo u Rusku Federaciju (599 milion KM), Austriju (471,7 miliona KM) i Njemačku (407,9 miliona KM).

1.3. Tržište rada

Tokom 2021. godine u Bosni i Hercegovini došlo je do postepene stabilizacije na tržištu rada nakon višemjesečnog smanjenja broja zaposlenih lica uzrokovanog pandemijom virusa Covid-19. Od drugog kvartala broj zaposlenih lica se počeo postepeno uvećavati i u periodu I-XII 2021. godine prosječan broj zaposlenih je iznosio oko 823,6 hiljada što je više za 1,3% u odnosu na 2020. godinu. Posmatrajući broj zaposlenih lica prema područjima djelatnosti, najznačajniji rast u 2021. godini bio je u oblasti prerađivačke industrije, informacija i komunikacija, te djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite. Uz rast broja zaposlenih lica registrovano je smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica od 5% g/g. Prosječna neto plata u 2021. godini nastavila je da se uvećava i iznosila je 998 KM uz nominalni rast od 4,4% u odnosu na 2020. godinu, dok je realni rast iznosio 2,4% zbog inflacije od 2%.

Prema zvanično objavljenim podacima Agencije za statistiku BiH, broj registrovano nezaposlenih lica u decembru 2022. godine se smanjio za 5,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što upućuje na povećanje registrovane stope zaposlenosti, koja je po zvaničnim podacima veća za 2,3% u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu. Prosječna neto plata u 2022. godini je iznosila 1122 KM, što predstavlja nominalni rast od 12,42% u odnosu na 2021. godinu, što uz prosječnu godišnju inflaciju od 14,0% predstavlja smanjenje realne neto plate od 1,58%, što će u konačnici doprinijeti i blagom smanjivanju lične potrošnje, ukoliko visina inflacije ostane na približno istom nivou kao u 2022. godini. Međutim, s obzirom da prema DEP-ovim projekcijama se očekuje smanjivanje nivoa inflacije počevši od tekuće godine, kao i trend rasta prosječne plate (zadnja objava mart 2023. godine 1260 KM) samim time se

može očekivati i povećanje privatne potrošnje. Dešavanja na tržištu rada u 2023. godini značajno će determinisati poslovni ambijent kako u regionu tako i u EU. Prema zvaničnim podacima EUROSTAT-s (Europskog statističkog ureda) iz marta 2023.godine, registrovana stopa nezaposlenosti iznosila je 6,0% u EU bloku sa tendencijom daljnjeg smanjenja u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu, uz povoljnije globalne i regionalne uticaje, dok je u Eurozoni znosila 6,5%. U izradi projekcija za tržište rada značajan uticaj bi mogao imati pretpostavljeni obim investicija, trgovine i uopšte ekonomski rast. Uz projicirani sporiji ekonomski rast, obim investicija i trgovine (u odnosu na prošlu godinu) u Bosni i Hercegovini se može očekivati umjeren rast broja zaposlenih lica (1,1%-1,5% g/g) uz postepeno smanjenje stope nezaposlenosti., kao i rastom prosječne neto plate između 3%-5% g/g. Neto plata prema zvaničnim podacima je u decembru 2022. godini bila nominalno uvećana oko 14,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pored toga, treba uzeti u obzir rizike za ostvarenje projekcija koji bi mogli uticati na pretpostavljeni rast osnovnih indikatora na tržištu rada. Prema revidiranim projekcijama DEP-a iz marta ove godine u Bosni i Hercegovini u 2023. godini se očekuje ekonomski rast od 2,0% g/g., što je svakako sporiji ekonomski rast u odnosu na prethodnu godinu. Pretpostavljeno kretanje investicija i trgovine bi se trebao odraziti na broj zaposlenih lica naročito u sektorima koji su i prethodnih godina zapošljavali najviše lica u Bosni i Hercegovini (industrija, trgovina, kao i pojedine uslužne djelatnosti), uz nešto manji doprinos javnog sektora. Time bi u 2023. godini ukupan broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini mogao biti uvećan oko 1,1% g/g. Pored toga, veći obim poslovne aktivnosti bi se trebao odraziti na plate. Prosječna neto plata bi u 2023. godini mogla biti nominalno uvećana oko 3% g/g. Projekcije za osnovne indikatore na tržištu rada u periodu 2025-2026. godine bazirane su na analizi ekonomskog rasta kao i njegovih osnovnih komponenti, odnosno na nivou potražnje, trgovine i investicija (detaljnije u poglavlju o ekonomskom rastu). Pored toga, bitno se osvrnuti na kretanja osnovnih indikatora na tržištu rada EU. ECB (Evropska Centralna Banka) u svojim projekcijama (mart 2023) predviđa u 2024. godini približan nivo zaposlenosti/nezaposlenosti kao u 2023 godini, uz blago povećanje registrovane zaposlenosti od 0,2% g/g. Uz povoljnu poslovnu klimu u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje broja zaposlenih lica u periodu 2023-2026. godine od 1,1%-1,5% g/g uz istovremeno smanjenje broja nezaposlenih lica, ali i nastavak uvećanja neto plata od 3%-5% g/g. Ipak, rast plata i broja zaposlenih lica najviše će zavisiti od identifikovanih rizika u periodu izrade projekcija koji bi mogli usporiti i odložiti oporavak tržišta rada. U Tuzlanskom kantonu je s krajem 2021. godine evidentirano 103.508 zaposlenih i 70.301 nezaposlenih osoba. U odnosu na kraj 2020. godine, došlo je do rasta broja zaposlenih od 2,1% i pada broja nezaposlenih na evidencijama službe za zapošljavanje od 8,56%. Najviše zaposlenih je u prerađivačkoj industriji i trgovini. Prosječna neto plaća je 955 KM i za 10,7% je veća u odnosu na prosječnu plaću iz 2020. godine. 31.12.2022. godine, prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u Tuzlanskom kantonu je bilo 68.213 nezaposlenih lica, što predstavlja smanjenje od 3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, dok je broj zaposlenih lica prema podacima Porezne uprave FBiH po mjestu prebivališta zaposlenika, iznosio 104.197. U odnosu na isti dan 2021. godine, broj zaposlenih je povećan za 689, odnosno 0,66%. Prosječna neto plaća u Tuzlanskom kantonu je u decembru 2022. godine iznosila 1.067 KM, što je ispod prosjeka Federacije BiH. U odnosu na kantonalni prosjek iz 2021. godine, neto plaća je veća za 17,8%, gdje su najveće neto plaće u sektoru proizvodnje i opskrbe el.energijom (1.940 KM), dok su najniže u ugostiteljstvu i hotelijerstvu (726 KM).

1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Rizici po ostvarivanje projekcija ekonomskog rasta u osnovnom scenariju mogu se klasifikovati u dvije grupe (vanjski i unutrašnji). Vanjski rizici su dosta izraženiji i predstavljaju veći rizik za realizaciju projekcija ekonomskog rasta iz osnovnog scenarija u odnosu na unutrašnje. Naime, nakon stabilizacije epidemioloških prilika koje su vezane za Covid 19, početkom 2022. godine došlo je do eskalacije sukoba Ukrajine i Rusije što će ne sumnjivo imati negativne ekonomske posljedice po globalnu ekonomiju i samim tim i Bosnu i Hercegovinu. Kao jedan od potencijalnih vanjskih faktora se spominje i sve realnija bankarska kriza u dogledno vrijeme usljed povećanja ključnih kamatnih stopa i visoke

inflacije, koja je počela snažno potresati europska i američka finansijska tržišta. S duge strane, prijetnju realizaciji ovih projekcija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka i spor tempo provođenja ekonomskih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u implementaciji strukturalnih reformi moglo bi se negativno odraziti na ukupni ekonomski rast. Kao rizik po projekcije značajno je navesti i stabilnost u proizvodnji električne energije koji u znatnoj mjeri ovisi o hidrološkim prilikama. Što se tiče rizika u srednjem roku, oni se odnose na migraciju stanovništva iz Bosne i Hercegovine, a to se naročito odnosi na mladi, obrazovani i kvalifikovani kadar što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog. Projekcije na tržištu rada određene su značajno dešavanjima u okruženju odnosno poslovnim ambijentom kako u Bosni i Hercegovini tako i u EU i regionu. Uz sporiji ekonomski rast, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti niži pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Značajne neizvjesnosti oko dešavanja između Ukrajine i Rusije mogle bi se loše odraziti na ekonomiju kako EU tako i Bosne i Hercegovine a potom i na tržište rada. Uz sporiji ekonomski rast, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti niži pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Smanjenje radne snage (migracije) i stepen implementacije planiranih strukturalnih reformi u Bosni i Hercegovini mogao bi uticati na posmatrane indikatore tržišta rada kao i na nivo kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada.

Poglavlje 2. – Srednjoročna fiskalna politika

Fiskalna politika, usklađena je sa mjerama Reformske agende, u 2023. godini i narednom srednjoročnom periodu fokusirana je na podršci makroekonomskom rastu, u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijaju sivu ekonomiju. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora prognoziranog srednjoročnog makroekonomskog rasta. Provedbu planiranih aktivnosti i dalje prati nastavak reformi u cilju kreiranja stabilnog poreznog sistema i približavanja istog standardima Evropske unije.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na strani prihoda tako i na strani rashoda budžeta, kao i na pitanje povrata vanjskog duga. Prioriteti u oblasti porezne politike i javnih prihoda u FBiH, a koji će imati utjecaj na Tuzlanski kanton, za period 2024. – 2026. godina bit će orijentisani na nastavku aktivnosti izrade prijedloga zakonskih rješenja kojima će se doprinijeti osiguranju i očuvanju ambijenta pogodnog privrednom rastu, sa stabilnim i predvidivim uslovima poslovanja, te poboljšanju naplate javnih prihoda, kao jednog od osnovnih agregata za planiranje razvojnih, socijalnih i ostalih društvenih potreba i obaveza. Također, kao i u proteklom periodu, nastavlja se kontinuirano provođenje aktivnosti na pojačanom inspeksijskom nadzoru s ciljem poticanja poštivanja propisa u cilju poboljšanja porezne discipline, suzbijanja sive ekonomije, te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda.

Usvajanjem inicijative za izmjenu zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH od strane Parlamenta Federacije BiH („Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine” broj: 17/22), omogućena je ravnopravnija raspodjela javnih prihoda po kantonima, između ostaloga i Tuzlanskog kantona, a čija je puna primjena počela od 01. januara 2023.godine.

Poglavlje 3. - Srednjoročna porezna politika i prognoza direktnih i indirektnih poreza

Projekcije prihoda u periodu od 2024.– 2026. zasnovana je na revidiranim projekcijama dostavljenim od Ministarstva finansija TK-a koje se odnose na date projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za općinu Kladanj kao i revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza od JU Direkcijeregionalnih cesta

TK-a. Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Kod nekih stavki, ucilju očuvanja fiskalne discipline, već unutar osnovnog scenarija uključeni su i procijenjeni efekti pojedinih visokih rizika po ostvarenje makroekonomskih prognoza. Projekcije su usko vezane za pretpostavljenu brzinu oporavka ekonomije u postpandemijskom periodu, ali i sa najnovijim negativnim dešavanjima u Ukrajini, koja su se odrazila na cjelokupnu ekonomiju. Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o stanju inflacije, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih prepostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda. Srednjoročne projekcije prihoda za period 2024.-2026. godina prate pozitivne makroekonomske prognoze za navedeni period, ali istovremeno zadržavajući određeni nivo opreznosti i konzervativnosti u procjenama. Kada je riječ o projekcijama prihoda od indirektnih poreza, iste su bazirane na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedininstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) iz aprila 2023. godine. Na osnovu srednjoročnih kretanja krajnje potrošnje izvršena je procjena učešća Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok je projekcija raspoloživog dijela ovih prihoda za raspodjelu korisnicima Federacije BiH, po godinama, zasnovana i na planu otplate vanjskog duga u periodu 2023-2026. godina. Svaki neplanirani događaj u 2023. godini, koji se u značajnoj mjeri može odraziti na pretpostavljene iznose javnih prihoda, eventualno će dovesti i do vanrednog revidiranja projekcija prihoda. Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) je detaljno definisana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcije za ceste.

- Indirektni porezi

Uzimajući u obzir makroekonomske prognoze viših nivoa vlasti kada je u pitanju srednjoročna fiskalna politika Općina Kladanj će u narednom periodu imati za prioritet da u okviru svojih nadležnosti nastavi sa poduzimanjem mjera usmjerenih na poboljšanje fiskalnih kapaciteta i jačanju fiskalne održivosti, pri tome se vodeći kao i do sada racionalnim ulaganjima i trošenju raspoloživih budžetskih sredstava obzirom na cjelokupnu ekonomsku situaciju koja je dosta neizvjesna. Obzirom da su projekcije prihoda usko vezane za privredni rast, najveći rizik po projekcije kojim smo se vodili pri izradi ovog dokumenta je neuspjeh u ispunjavanju ciljeva privrednog rasta.

Prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih poreza (PDV-a, carinskih dadžbina i akciznih dažbina) se uplaćuju na Jedininstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje nakon čega se raspodjeljuju slijedećim redom:

1. Otplata vanjskog duga,
2. Raspodjela na račun rezervi,
3. Raspodjela sredstava za potrebno finansiranje institucija BiH,
4. Raspodjela prihoda između entiteta i Brčko Distrikta.

Nakon raspodjele sredstava za otplatu vanjskog duga, preostalo se raspodjeljuje između entiteta i nižih nivoa vlasti. U skladu sa Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH („Službene novine FBiH“ broj 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) prihodi sa Jedininstvenog računa se dijele kako slijedi:

- a) Finansiranje funkcija Federacije 36,20 %
- b) Finansiranje funkcija kantona 51,23 %
- c) Finansiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 8,42 %
- d) Direkcija za ceste 3,90 %
- e) finansiranje funkcija Grada Sarajeva 0,25%

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH je detaljno regulirana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste, te puna primjena modela raspodjele prihoda po osnovu indirektnih poreza između svih nivoa vlasti u Federaciji BiH na osnovu propisane formule sa utvrđenim kriterijima iz Zakona o pripadnosti javnih prihoda, koja je i korištena prilikom izrade projekcija za ove nivoe vlasti.

- Direktni porezi

U skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, kantoni i općine prikupljaju niz direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak, porezi na imovinu, kao i neporezne prihode po osnovu kantonalnih i federalnih propisa o porezima na imovinu i niz drugih neporeznih prihoda, koji im omogućavaju finansiranje ustavom utvrđenih funkcija.

Služba za budžet, finansije i poduzetništvo općine Kladanj je projekciju prihoda od direktnih poreza u Dokumentu okvirnog budžeta općine Kladanj za 2024.-2026. godinu uradila na bazi ostvarenih prihoda u 2022.godini, procjenjenih prihoda za 2023. godinu i Revidiranih projekcija koje su dostavljene od strane Ministarstva finansija TK za općine Tuzlanskog kantona i Revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza od JU Direkcije regionalnih cesta Tuzlanskog kantona.

Poglavlje 4. - Prihodi budžeta općine Kladanj

4.1. Ukupni raspoloživi prihodi

Očekivani nivo ukupnih poreznih i neporeznih prihoda, koji su na raspolaganju za finansiranje potreba iz Budžeta općine Kladanj iznosi 4.587.225 KM u 2023. godini.

Projektovani nivo prihoda (porezni i neporezni) u 2024.godini iznosi 5.393.819,00 KM, 2025. godini 5.832.649,00 KM i 2026. godine 6.299.309,00 KM.

Iz datih projekcija može se vidjeti da je projektovani iznos ukupnih poreznih i neporeznih prihoda u 2024. godini veći za 17,58 % u odnosu na plan 2023. godine, dok su u 2025 godini projektovani prihodi u odnosu na 2024. godinu veći za 8,13 %, a u 2026 godini projektovani prihodi u odnosu na 2025. godinu su veći za 8 %.

U slijedećoj tabeli su navedeni izvršenje za 2022. godinu, plan 2023. godine i projekcije prihoda i primitaka općine Kladanj za period 2024-2026. godina.

Naziv prihoda	Ostvarenje 01.01.- 31.12.2022.	Plan Budžeta za 2023	Projekcije Budžeta		
			2024	2025	2026
I UKUPNO PRIHODI BUDŽETA (A+B+C+D+E)	5.256.776,12	7.098.972,00	7.445.999,00	7.687.649,00	8.201.309,00
A. 710000 - Porezni prihodi (1 do 7)	3.325.188,66	3.374.556,00	3.793.819,00	4.197.649,00	4.637.309,00
1. 711100 - Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	20,00	3.200,00	4.550,00	5.000,00	5.400,00
2. 713100 - Zaostale uplate poreza na plaću	2.000,61	5.800,00	6.820,00	6.000,00	6.500,00
3. 714100 - Porez na imovinu	241.579,11	196.000,00	227.320,00	232.000,00	240.000,00

4.715100 - Porez na prod. dob.i usluga,ukupni prom. ili dodat.vred.	0,00	700,00	1.130,00	1.155,00	1.200,00
5. 716100 - Porez na dohodak	1.091.414,53	1.263.647,00	1.531.747,00	1.750.711,00	2.005.316,00
6. 717100 - Prihodi od indirektnih poreza	1.990.144,65	1.905.059,00	2.021.682,00	2.202.183,00	2.378.293,00
7. 719100 - Ostali porezi	29,76	150,00	570,00	600,00	600,00
B. 720000 - Neporezni prihodi (1 do 9)	883.086,93	1.187.730,00	1.600.000,00	1.635.000,00	1.662.000,00
1. 721100 - Prihodi od nefinan.Jav. preduz. i finan. javnih instit.	147.240,94	183.050,00	209.600,00	214.200,00	217.800,00
2. 721200 - Ostali prihodi od imovine	897,34	1.230,00	1.130,00	1.160,00	1.200,00
3. 722100 - Administrativne takse	78.759,00	95.000,00	110.000,00	112.400,00	111.000,00
4.722300 - Komunalne naknade i takse	86.632,29	100.000,00	110.000,00	112.400,00	111.000,00
5. 722400 - Ostale budžetske naknade i takse	357.175,90	556.500,00	636.500,00	650.000,00	640.000,00
6. 722500 – Naknade i takse po federalnim zakonima i dr. propisima	166.530,80	209.200,00	245.000,00	250.000,00	248.000,00
7. 722600 - Prihodi od pruž. jav. usluga (prih. od sop. djelat.)	33.847,43	20.000,00	30.000,00	30.650,00	31.000,00
8. 722700 - Neplanirane uplate - prihodi	11.673,63	19.250,00	250.000,00	255.500,00	297.000,00
9. 723100 - Novčane Kazne	329,60	3.500,00	7.770,00	8.690,00	5.000,00
C. 730000 - Tekući transferi i donacije	888.467,53	1.461.186,00	1.271.600,00	1.160.000,00	1.201.000,00
D.740000 - Kapitalni transferi	160.000,00	1.075.000,00	779.580,00	694.000,00	700.000,00
E. 770000 - Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	33,00	500,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00

- Prihodi od indirektnih poreza

U Budžet općine Kladanj prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda od indirektnih poreza uplaćuje se dio poreza na dodanu vrijednost (PDV), dio poreza koji pripada Direkciji cesta i dio poreza za finansiranje autocesta u FBiH, a uplaćuje se prema zakonom određenim kriterijima jedinicama lokalne samouprave.

Prihodi od indirektnih poreza su porez na dodanu vrijednost (PDV) i dio poreza koji pripada Direkciji cesta a uplaćuje se prema određenim kriterijima lokalnim zajednicama.

Najznačajniji u ovoj grupi prihoda je prihod od PDV-a, koji je u DOB-u planiran u skladu sa smjernicama datim od strane viših nivoa vlasti sa projekcijom povećanja za predstojeći trogodišnji period.

Projekcija PDV-a za 2024.godinu iznosi 2.021.682,00 KM, što je za 6,12 % više u odnosu na plan 2023. godine koji iznosi 1.905.059,00 KM. Prema projekcijama datim od viših nivoa vlasti, iznos PDV-a u 2025. godini povećava se za 8,92 % u odnosu na iznos u 2024.godini i iznosi 2.202.183,00 KM, dok se u 2026.godini predviđa rast za 7,99 % u odnosu na 2025.godinu i iznosi 2.378.293,00 KM.

- Porez na dohodak

Projekcije prihoda od poreza na dohodak u periodu 2024.- 2026. godina zasnivaju se na projekcijama dostavljenih od strane Ministarstva finansija TK za općine Tuzlanskog kantona iz mjeseca maja 2022.godine. Prihodi od poreza na dohodak, u skladu sa važećim projekcijama datim od strane viših nivoa vlasti, u 2024. godini veći su za 21,21 % u odnosu na plan 2023. godine, za koju je planirano ostvarenje u iznosu od 1.263.647,00. U periodu 2024.- 2026. godina projekcije prihoda po osnovu poreza na dohodak pokazuju rast. U 2025.godini planirani su u iznosu od 1.750.711,00 KM i veći za 14,29 % odnosu na 2024. godinu u kojoj su planirani u iznosu od 1.531.747,00 KM. Daljnji rast planiran je i u 2026.godini i planirani su u iznosu od 2.005.316,00 KM, što je za 14,54 % više u odnosu na iznos projekcije za 2025.godinu.

- Porezi na imovinu

Ovi porezi obuhvataju porez na imovinu od fizičkih i pravnih lica, porez na imovinu za motorna vozila, porez na nasljeđe i darove, porez na promet nepokretnosti fizičkih i pravnih lica koji se naplaćuju i raspoređuju između budžeta kantona i općina prema kantonalnim propisima.

Projekcija ovih prihoda za 2024. godinu iznosi 227.320,00 KM, 2025. godina 232.000,00 KM, te 2026. godina 240.000,00 KM.

- Neporezni prihodi

Neporezni prihodi uključuju:

- Administrativne takse
- Komunalne naknade i takse
- Ostale budžetske naknade i takse
- Novčane kazne
- Posebne naknade i takse
- Ostali neporezni prihodi (uključujući i vlastite prihode budžetskih korisnika)

Očekivani ukupni iznos prikupljenih neporeznih prihoda u 2024. godini iznosi 1.600.000,00 KM.

Projekcija ostvarenja neporeznih prihoda u 2025. godini je veća za 2,18 % u odnosu na projekciju ostvarenja u 2024. godini, a u 2026. godini projekcija ostvarenje je veća za 1,65 % u odnosu na projekciju ostvarenja u 2025.godini.

Potrebno je napomenuti da su neporezni prihodi još uvijek najslabija tačka sagledavanja prihoda, koji se kao takvi različito tretiraju u kantonima, općinama i Federaciji, zbog čega treba uslijediti njihovo specificirano i unificirano praćenje.

4.2.Rizici po projekcije prihoda

Obzirom da su rizici po projekcije najvećim dijelom vezani za vanjske faktore (situaciji vezanoj za rat i energetske krizu), neizvjesnost povezana sa projekcijama na visokoj je razini. Razvoj događaja na ukrajinskom ratištu i rješavanje globalnih energetskih problema predstavljaju glavne rizike po načinjene projekcije. S duge strane, na ostvarenje projekcija utjecat će i unutrašnji faktori vezani za kompleksnu administrativnu organizaciju Federacije BiH, složen sistem donošenja odluka, spor tempo provođenja reformskih mjera isl. Eventualna kašnjenja u provođenju strukturnih reformi mogla bi se negativno odraziti na privredni rast. Također, rizik koji se odnosi na migraciju stanovništva pogotovo aktivnog radnog stanovništva iz Federacije BiH u konačnici bi mogao imati negativan odraz na produktivnost te rezultirati sporijim rastom BDP – a od projektovanog. Kao rizik po projekcije značajno je navesti i stabilnost u proizvodnji električne energije koji u znatnoj mjeri ovisi o hidrološkim prilikama. Naime, nepovoljne hidrološke prilike mogle bi se loše odraziti na ukupnu proizvodnju električne energije, a samim tim i na fizički obim industrijske proizvodnje, a što bi opet imalo negativan odraz na ostale komponente BDP – a. Izvršenje raspoloživih prihoda po osnovu indirektnih poreza za budžetske korisnike u Federaciji BiH direktno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda s Jedinstvenog računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu s članom 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Službeni novine BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje inozemnog duga Federacije BiH.

Poglavlje 5 - Struktura potrošnje u javnom sektoru

U ovom poglavlju je opisana politika javnih rashoda i dat kratak pregled ključne problematike vezane za oblasti upravljanja resursima javnog sektora. Data je analiza strukture javnih rashoda po glavnim ekonomskim stavkama i trendovi njihovih kretanja. Ova analiza je važan element procesa srednjoročnog planiranja budžeta.

U skladu sa planiranim okvirom raspoloživih sredstava i prihvaćenom politikom javnih rashoda, u ovom poglavlju date su preporuke o strukturi budžetske potrošnje za naredni trogodišnji period po glavnim ekonomskim stavkama. Kao i prethodnih godina, planiranje budžeta će se oslanjati na načela stabilizacijskog djelovanja fiskalne politike kroz smanjenje javne potrošnje.

Općina Kladanj će i u narednom periodu biti opredjeljena za provođenja mjera štednje javne potrošnje u periodu 2024. – 2026. godine, čiji je osnovni cilj održavanje stabilnog fiskalnog sistema, održavanje budžetske ravnoteže i kontrola javne potrošnje.

Mjere štednje javne potrošnje će se provoditi kroz ograničavanje rasta tekućih rashoda, uz istovremeno nastojanje očuvanja socijalne pravednosti i zaštite najugroženijih grupa stanovništva i boračkih populacija, te osiguranje aktivnog doprinosa povećanju investicionih aktivnosti.

5.1.Rashodi Budžeta općine Kladanj

U slijedećoj tabeli prikazane su Budžetske procjene prema ekonomskoj klasifikaciji sa projekcijama rashoda i izdataka za period 2024 – 2026 godina:

Naziv Rashoda	Ostvarenje 01.01.- 31.12.2022.	Plan Budžeta za 2023	Projekcije Budžeta 2024	Projekcije Budžeta 2025	Projekcije Budžeta 2026
I UKUPNO RASHODI BUDŽETA	5.359.308,91	7.088.972,00	7.425.999,00	7.667.649,00	8.181.309,00
A. 611000 – Plaće i naknade troškova zaposlenih (1 do 2)	1.417.917,28	1.688.700,00	1.905.500,00	1.937.000,00	1.978.000,00
1. 611100 – Bruto plaće i naknade plaća	1.237.253,27	1.421.900,00	1.623.500,00	1.650.000,00	1.625.000,00
2. 611200 – Naknade troškova zaposlenih	180.664,01	266.800,00	282.000,00	287.000,00	293.000,00
B. 612000 - Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi(1 do 2)	133.895,75	154.626,00	176.600,00	180.000,00	184.000,00
1. 612100 - Doprinosi poslodavca	129.911,62	149.933,00	171.000,00	174.000,00	177.500,00
2. 612200 – Ostali doprinosi	3.984,13	4.693,00	5.600,00	6.000,00	6.500,00
C. 613000 - Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (1 do 9)	876.359,92	1.253.904,00	1.350.000,00	1.372.000,00	1.400.000,00
1. 613100 – Putni troškovi	1.132,20	9.100,00	10.400,00	10.600,00	10.800,00
2. 613200 – Izdaci za energiju	192.759,54	230.000,00	262.000,00	266.000,00	272.000,00
3. 613300 – Izdaci za komunikaciju i komunalne usluge	212.056,59	210.900,00	238.500,00	242.000,00	247.000,00
4. 613400 – Nabavka materijala i sitnog inventara	23.350,41	60.200,00	61.900,00	63.000,00	64.000,00
5. 613500 – Izdaci za usluge prevoza i goriva	20.754,36	39.000,00	44.500,00	45.300,00	46.000,00
6. 613600 - Unajmljivanje imovine, opreme i nemater. imovine	3.472,65	3.473,00	3.473,00	3.473,00	3.473,00
7. 613700 - Izdaci za tekuće održavanje	193.260,23	247.200,00	282.300,00	287.000,00	293.000,00
8. 613800 - Izdaci osig., bankar. Usl. I usl. Plat. Prometa	14.541,80	21.718,00	24.800,00	25.000,00	25.500,00
9. 613900 - Ugovorene i druge posebne usluge	215.032,14	432.313,00	422.127,00	429.627,00	438.227,00
D.614000 - Tekući transferi i drugi tekući rashodi	1.391.830,89	1.624.940,00	1.918.000,00	1.950.000,00	1.990.000,00
1. 614100 - Tekući transferi drugim nivoima vlasti i fondovima	72.603,22	57.254,00	85.000,00	86.500,00	88.000,00

2. 614200 - Tekući transferi pojedincima	184.864,46	320.500,00	305.000,00	310.000,00	315.000,00
3. 614300 - Tekući transferi neprofitnim organizacijama	786.771,53	920.337,00	951.000,00	966.000,00	985.000,00
4. 614400 - Subvencije javnim preduzećima	170.341,44	196.449,00	395.000,00	400.000,00	400.000,00
5. 614500 - Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima	76.721,25	100.000,00	90.000,00	92.000,00	100.000,00
6. 614800 - Drugi tekući rashodi	100.528,99	30.400,00	92.000,00	95.500,00	102.000,000
E. 615000 - Kapitalni transferi	97.510,68	77.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
F. 616000 - Izdaci za kamate	8.064,20	8.752,00	8.000,00	8.000,00	8.000,00
G. 821000 - Izdaci za nabavku stalnih sredstava	1.355.555,94	2.189.533,00	1.867.899,00	2.020.649,00	2.421.309,00
H. 823000 - Izdaci za otplate dugova	78.174,25	91.517,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00

Poglavlje 6 - Budžetski prioriteti za period 2024 - 2026. godina

Budžet je glavni instrument za određivanje politika Vlada. On je sredstvo putem kojeg se strateški ciljevi Vlade prevode u usluge, programe i aktivnosti koje su usmjerene ka ispunjavanju socijalnih i ekonomskih potreba građana.

Osnovna funkcija Dokumenta okvirnog budžeta općine Kladanj za period 2024.-2026. godina, je da pored osiguranja fiskalne discipline budžetskih korisnika osigura alokaciju budžetskih sredstava u skladu sa prioritetima Općine Kladanj.

Cilj Dokumenta okvirnog budžeta je da pruži kvalitetniji strateški osnov za srednjoročno planiranje budžeta i pripremu godišnjih budžeta, kroz povezivanje trogodišnjih projekcija rashoda sa utvrđenim srednjoročnim prioritetima općine.

Uzimajući u obzir nestabilnost ekonomije koja je po okončanju pandemije virusa Covid-19 dodatno produbljena inflatornim pritiscima nastalih eskalacijom rata u Ukrajini, kao i neizvjesnost njenog trajanja, prilikom određivanja gornjih granica rashoda krajnje se oprezno pristupilo planiranju budžeta vodeći se budžetskim principima uravnoteženosti i ekonomičnosti, imajući u vidu da svaki neplanirani događaj u drugoj polovini 2022.godine može u značajnijoj mjeri uticati na projekcije javnih prihoda i eventualno dovesti do vanrednog revidiranja trenutnih projekcija te ugroziti ravnotežu budžeta na svim nivoima vlasti, samim tim i lokalnom.

U narednom periodu prioriteti prije svega će biti usmjereni na:

Održavanje tekuće likvidnosti i nastavak finansijske stabilizacije Budžeta Općine Kladanj, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja kroz razvijanje partnerskih odnosa između javnog i privatnog sektora, pružanje podrške razvoju poduzetništva i obrta, poljoprivrednoj proizvodnji, razvoju uslužnih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo, turizam, transport i dr) u cilju očuvanja postojećih i otvaranja novih radnih mjesta, unapređenju struktura Civilne zaštite, zaštita okoliša, stvaranje funkcionalne i efikasnije lokalne uprave prilagođene potrebama građana, privrednih i drugih subjekata, transparentnije trošenje javnih sredstava, aktivnosti na efikasnijoj naplati općinskih naknada, poboljšanje usluga javnog sektora na nivou lokalne zajednice u oblasti komunalnih poslova, socijalne i zdravstvene zaštite pripadnika boračke populacije i lica u stanju socijalne potrebe, unapređenje sektora sporta i kulture, stvaranje partnerskih

odnosa sa nevladinim sektorom, saradnja sa mladima, aktivnosti na jačanju i promociji turističke ponude i promociji kulturno historijskog naslijeđa općine Kladanj.

U skladu sa članom 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22) nakon usvajanja od strane Općinskog načelnika, ovaj dokument bit će objavljen na web stranici Općine Kladanj i dostavljen Općinskom vijeću Kladanj kao informacija.

Sadržaj

Uvod u Dokument okvirnog budžeta

Poglavlje 1. - Srednjoročne makroekonomske pretpostavke i prognoze

- 1.1. Ekonomski rast
- 1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena
- 1.3. Tržište rada
- 1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Poglavlje 2. - Srednjoročna fiskalna politika

Poglavlje 3. - Srednjoročna porezna politika i prognoza direktnih i indirektnih poreza

Poglavlje 4. - Prihodi budžeta općine Kladanj

- 4.1. Ukupni raspoloživi prihodi
- 4.2. Rizici po projekcije prihoda

Poglavlje 5. - Struktura potrošnje u javnom sektoru

- 5.1. Rashodi Budžeta općine Kladanj

Poglavlje 6. - Budžetski prioriteti za period 2024 - 2026. godina

OPĆINA KLADANJ
Općinski načelnik
Broj:02-11-1501/23
Kladanj 12.06.2023. godine

OPĆINSKI NAČELNIK
Jusuf Čavkunović, dipl.ing

